

OBIECTUL JURIDIC AL INFRAȚIUNII DE PROXENETISM LEGAL OBJECT OF THE CRIME OF PIMPING

Calmațui Eduard,
doctorand,
Școala Doctorală Științe Juridice,
Universitatea de Stat din Moldova

In this study is analyzed the legal object of the crime of pimping specified in art.220 of the Criminal code of Republic of Moldova. In the context of examining the generic legal object of the crime of pimping, the author makes a foray into the criminal law of several states, systematizing the regulations analyzed in three different perspectives. At the same time, the author attests a lack of doctrinal consensus on the special legal object of pimping. Finally, the author invokes arguments regarding the need to delimit the generic legal object from the special legal object of pimping and considers it superfluous to designate social relations regarding human dignity as a special legal object of the crime provided in art.220 CP RM.

Keywords: prostitution, pimping, criminal liability, morality, human dignity.

Obiectul juridic al infrațiunii îl constituie valoarea socială, împotriva căreia se îndreaptă acțiunea sau omisiunea incriminată și relațiile sociale corespunzătoare acesteia [1, p.179]. În funcție de ierarhizarea valorilor sociale care fac obiectul infrațiunii, în literatura de specialitate, este general admisă clasificarea tripartită a obiectului juridic, după cum urmează: obiectul juridic general, obiectul juridic generic, obiectul juridic special [1, p.178]. Alți autori, completează această clasificare cu alte categorii, cum ar fi, de pildă, obiectul juridic suprageneric; obiectul juridic de subgrup.

Parcurgând analiza de la general la particular, menționăm că **obiectul juridic general** al tuturor infrațiunilor, prevăzute de Partea specială a Codului penal, este reprezentat de relațiile sociale cu privire la valorile sociale specificate în alin.(1) art.2 CP RM: „Persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orânduirea constituțională, suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova, pacea și securitatea omenirii, precum și întreaga ordine de drept”. În norma citată nu sunt listate *expressis verbis* toate valorile sociale ocrotite de legea penală. Cercul valorilor (și relațiilor sociale), luate sub protecția legii penale, nu este unul imuabil, iar acest lucru se datorează dinamicității relațiilor sociale. Schimbările economice, sociale și alte

condiții de viață dau naștere unor relații noi, inexistente anterior – metamorfoze ce determină un proces în două direcții: incriminarea și dezincriminarea anumitor fapte. În acest context, „ordinea de drept” este acel interes ocrotit în general, de care oricare normă incriminatoare din partea specială a Codului penal se preocupă în mod indirect. Printre valorile sociale ocrotite de legea penală, care nu sunt menționate expres în alin.(1) art.2 CP RM, se numără și cele care formează **obiectul juridic generic** al infrațiunii prevăzute la art.220 CP RM.

Dat fiind faptul că *de lege lata* infrațiunea de proxenetism este amplasată în Capitolul VIII al Părții Speciale a Codului penal al Republicii Moldova, cu titlatura „Infrațiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale”, deducem că obiectul juridic generic al acestei infrațiuni (și al tuturor celorlalte infrațiuni prevăzute de capitolul respectiv) îl formează relațiile sociale cu privire la sănătatea publică și conviețuirea socială. În continuare, vom analiza pe rând cele două componente ale obiectului juridic generic al infrațiunii de proxenetism: 1) sănătatea publică; 2) conviețuirea socială.

Ab initio, atragem atenția că anume sănătatea publică (colectivă) este valoarea socială (și relațiile aferente) ocrotită prin intermediul normelor prevăzute în Capitolul VIII din Partea Specială a Codului penal și nu sănătatea individuală (personală)¹ – care este ocrotită prin incriminările cuprinse în Capitolul II din Partea Specială a Codului penal (Infrațiuni contra vieții și sănătății persoanei).

După această notă de clarificare, consemnăm că, potrivit art.36 din Constituția Republicii Moldova [2] „sănătatea populației este protejată de un complex de măsuri politice, economice, legale și medicale”. În același timp, noțiunea de „sănătate publică” o regăsim în art.2 al Legii privind supravegherea de stat a sănătății publice, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 03.02.2009 [3], cu următoarea formulare: „Sănătatea publică desemnează ansamblu de măsuri științifico-practice, legislative, organizatorice, administrative și de altă natură destinate să promoveze sănătatea, să prevină bolile și să prelungească viața prin eforturile și alegerea informată ale societății, comunităților publice, celor private și ale indivizilor”.

Totuși, noțiunea legală a sănătății publice (*supra* citată) nu exprimă esența exactă a valorii sociale ocrotite de legea penală. În context, achiesăm opiniei autorilor S.Brînza și V.Stati, potrivit căroră „sănătatea publică este valoarea socială reprezentând sănătatea cumulată a indivizilor care formează un grup social organizat – sat, oraș, raion, municipiu, societate în ansamblu” [4, p.39].

¹ Potrivit art.2 din Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 03.02.2009, sănătate individuală este definită ca „starea de bine complet din punct de vedere fizic, mental și social și nu doar absența a bolii sau a infirmității (dizabilității sau maladii)”.

Dincolo de aceste clarificări conceptuale pe marginea noțiunii de „sănătate publică”, precizăm că în contextul prezentului demers științific mai mult ne interesează a doua componentă a obiectului juridic generic al infrațiunilor prevăzute de Capitolul VIII al Părții speciale a Codului penal: relațiile sociale cu privire la conviețuirea socială; or, tocmai relațiile sociale privind conviețuirea socială formează **obiectul juridic de subgrup** al infrațiunii de proxenetism. De altfel, în literatura de specialitate [5, p.1176], infrațiunea prevăzută la art.220 CP RM este categorisită în șirul infrațiunilor privind conviețuirea socială.

În doctrină, noțiunea de conviețuire socială este definită în sens larg (*lato sensu*) și în sens restrâns (*stricto sensu*) [6, p.487].

În sens larg, cele mai multe relații sociale sunt, în fond, relații de conviețuire socială, relații de viețuire a unor oameni împreună cu alți oameni. Astfel, și în cazul infrațiunilor contra persoanei se încalcă unele relații de conviețuire socială, după cum se încalcă asemenea relații și în cazul infrațiunilor contra avutului personal, așa cum se încalcă asemenea relații de conviețuire în cazul infrațiunilor contra familiei ori cel al infrațiunilor care privesc asistența celor în primejdie. Ori de câte ori este vorba de infrațiuni, acestea presupun relații sociale, relații de conviețuire între oameni, relații de conviețuire socială.

În sens restrâns, se au în vedere acele relații de conviețuire socială care presupun contacte mai apropiate, directe, frecvente între oameni și a căror încălcare implică o suferință morală, cum sunt relațiile de familie, relațiile de asistență a celor aflați în primejdie, relațiile dintre locatari, relațiile dintre oameni de naționalități diferite, relațiile privind exercitarea liberă a cultelor religioase, relațiile privind buna-cuviință și respectul reciproc etc. Tocmai în acest sens este folosită noțiunea de relații de conviețuire socială în Capitolul VIII din Partea Specială a Codului penal al Republicii Moldova.

Desfășurarea relațiilor de conviețuire socială este condiționată, printre altele, de procurarea mijloacelor de existență prin muncă, în condiții de respect pentru regulile morale și de asigurare a demnității persoanei, împotriva faptelor de transformare a raporturilor sexuale în sursă de parazitism. Proxenetismul prezintă un grad de pericol social mai mare decât practicarea prostituției. De aceea, legea penală a Republicii Moldova, care nu incriminează fapta de practicare a prostituției, consideră totuși că fapta de proxenetism are un caracter infracțional [4, p.40]. Concomitent, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a statuat că „incriminarea faptei de proxenetism constituie un mijloc de protecție a persoanelor vulnerabile din punctul de vedere al exploatării sexuale” [7].

În ceea ce privește atribuirea infrațiunii de proxenetism în cadrul Capitolului VIII din Partea Specială a Codului penal „Infrațiuni contra sănătății

publice și conviețuirii sociale”, pot exista anumite controverse, reieșind din faptul că în legislațiile altor state infrațiunile similare sunt incluse în capitole (titluri/secțiuni) distincte. *Infra*, vom prezenta câteva concepții legislative diferite:

În *Codul penal al Franței* [8] proxenetismul este reglementat în Secțiunea 2 „Despre proxenetism și infrațiunile rezultante” din Capitolul V „Atingeri la demnitatea persoanei”, Titlul II al Codului penal „Atingeri asupra persoanei”. În mod similar, în *Codul penal al Albaniei* [9], în Secțiunea VIII „Infrațiuni împotriva moralității și demnității” din Capitolul II „Infrațiuni împotriva persoanei” sunt prevăzute faptele de prostituție (art.113); exploatarea prostituției (art.114); exploatarea prostituției comisă cu circumstanțe agravante (art.114/a); utilizarea spațiilor pentru prostituție (art.115).

Amplasarea faptelor de determinare, înlesnire, facilitare, organizare a prostituției în șirul infrațiunilor contra „moralității”, „bunelor moravuri”, „ordinii publice” este caracteristică statelor membre ale CSI. Bunăoară, în *Codul penal al Federației Ruse* [10], **faptele similare celei prevăzute la art.220 CP RM sunt specificate la art.240 „Inducerea la prostituție” și art.241 „Organizarea practicării prostituției” care sunt plasate în Capitolul 25 „Infrațiuni împotriva sănătății populației și a moralității publice”**. În *Codul penal al Armeniei* [11], infrațiunea similară celei de la art.220 CP RM este dislocată la art.261 cu denumirea marginală „Antrenarea la prostituție” din Capitolul 25 „Infrațiuni împotriva ordinii publice și moralității”. În corespundere cu *Codul penal al Kârgâzstan* [12], antrenarea la prostituției este prevăzută la art.260 din Capitolului 25 „Infrațiuni contra sănătății umane și a moravurilor publice”. **Concomitent, la art.261 CP al Kârgâzstan se regăsește infrațiunea de „Organizare sau întreținere a speluncilor pentru prostituție”**. Foarte apropiat este incriminată „Antrenarea la prostituție” la art.238 *Cod penal al Tadjikistan* [13]. În concepția legiuitorului din Tadjikistan la art.239 Cod penal este stabilită răspunderea pentru organizarea speluncilor pentru prostituție din motive mercantile sau proxenetism. Sediul juridic al art.238 și 239 se regăsește în Capitolul 25 „Infrațiuni contra ordinii publice și moralei” din Secțiunea V a Codului penal tadjik „Infrațiuni contra ordinii publice și moralei”. În *Codul penal al Kazahstan* [14] infrațiunile corespondente celei din Codul penal al Republicii Moldova (art.220) sunt localizate la art.308 „Antrenarea la prostituție” și art.309 „Organizarea sau păstrarea speluncilor pentru prostituție din motive mercantile” din cadrul Capitolului 11 „Infrațiuni contra sănătății populației și a moralității”. În altă privință, potrivit art.243 din *Codul penal al Azerbaijan* [15], normă instituită în cuprinsul Capitolului 27 „Infrațiuni împotriva moralei publice”, constituie

infrațiune: **„antrenarea la prostituție în scopul obținerii unui venit ori altor beneficii” (art.243.1 CP al Azerbaidjan). Corespunzător la art.244 Cod penal al Azerbaidjan este incriminată fapta de „Întreținere a unei case de prostituție”.**

În *Codul penal al Ucrainei* [16] prevederi menite să incrimineze acțiunile de proxenetism sunt prevăzute în Capitolul XII „Infrațiuni împotriva ordinii publice și a moralității”; în particular – la art.302 „Crearea sau derularea bordelurilor și vinderea prostituției” și la art.303 „Proxenetismul sau atragerea la practicarea prostituției”. De asemenea, în *Codul penal al Lituaniei* [17] infrațiunea de „Obținerea de profit de pe urma prostituției altei persoane” este prevăzută la art.307 din Capitolul XLIV „Infrațiuni și contravenții împotriva moralității”.

O concepție divergentă de cea stabilită în legislația statelor *supra* examinate se atestă în *Codul penal al Spaniei* [18], în cadrul căruia „acțiunile de determinare a unei persoane care a atins majoratul să exercite sau să continue prostituția împotriva voinței sale”, precum și „acțiunile de inducere, promovare, favorizare sau facilitare a prostituției unui minor sau a unei persoane fără capacitate care necesită protecție specială, inclusiv obținerea de profituri din urma prostituției unui minor sau a unei persoane fără capacitate sau exploatarea în alt mod a acestora” sunt localizate în Capitolul V „Cu privire la infrațiunile legate de prostituție și exploatare sexuală și corupția minorilor” din Titlul VIII „Infrațiuni împotriva libertății și inviolabilității sexuale” (art.187 și art.188). O perspectivă similară este reținută în *Codul penal al Belgiei* [19], în cadrul căruia infrațiunile legate de promovarea, organizarea, facilitarea prostituției în privința unui minor și a unui adult sunt plasate în Capitolul VI „Privind corupția tinerilor și prostituția” (art.379 și art.380). Deopotrivă, în *legislația penală a Norvegiei* [20] infrațiunea de „Control sau facilitarea a prostituției” este prevăzută la art.315 din Capitolul 26 al Codului penal „Infrațiuni sexuale”. În același timp, în *Codul penal al Letoniei* [21], în Capitolul XVI „Infrațiuni contra moralității și inviolabilității sexuale” sunt prevăzute următoarele infrațiuni: încălcarea dispozițiilor restrictive ale prostituției (sect.163); înființarea, întreținerea, gestionarea și finanțarea bordelurilor (sect.163.1); implicarea unei persoane în prostituție și utilizarea prostituției (sect.164); viețuirea din contul prostituției (sect.165). Similar, în *Codul penal al Italiei* [22] în contextul Capitolului II „Infrațiuni contra pudorii și onoarei sexuale”, Titlul IX „Infrațiuni împotriva moralității publice și bunelor moravuri” sunt reglementate următoarele fapte: instigarea și favorizarea la prostituție (art. 531); instigarea la prostituție a unui descendent, soției, soarei (art. 532); constrângerea de a practica prostituția (art. 533); exploatarea prostituției (art. 534).

În mod diferit, în *Codul penal al Estoniei* [23] proxenetismul își găsește sediul de reglementare la paragraful 133² din Diviziunea a 6-a – Infrațiuni contra libertății a Capitolului 9 „Infrațiuni contra persoanei”. Concomitent la paragraful 133³ CP al Estoniei sunt incriminate fapta de facilitare a prostituției, adică facilitarea cu bună știință a prostituției. În context, trebuie de remarcat că amplasarea proxenetismului în șirul infrațiunilor contra libertății persoanelor (alături de traficul de ființe umane) este o concepție diferită de cea reținută în majoritatea legislațiilor penale anterior examinate, inclusiv a Republicii Moldova, însă apropiată de optica legiuitorului român.

În particular, în *Codul penal al României* [24], infrațiunea de proxenetism este prevăzută la art.213 din Capitolul VII „Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile”, Titlul I „Infrațiuni contra persoanei”. În context, vom remarca o schimbare de optică a legiuitorului român în privința sediului juridic al infrațiunii de proxenetism. Or, în condițiile *Codului penal român din 1968* (abrogat) [25], infrațiunea de proxenetism era amplasată la art.329 din Capitolul IV „Alte infrațiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială”, Titlul IX „Infrațiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială”. Această deplasare a infrațiunii de proxenetism din rândul infrațiunilor contra conviețuirii sociale în șirul infrațiunilor de trafic și exploatare a persoanelor vulnerabile, nu a fost tocmai lipsită de critici doctrinare. Bunăoară, în literatura de specialitate română, s-a susținut că „Capitolul VII din Codul penal (Codul penal român din 2009 – *n.a.*) s-ar justifica dacă ar cuprinde numai incriminările privitoare la traficul de persoane (art.210) și traficul de minori (art.211) precum și fapta de folosire a serviciilor unei persoane exploatare (art.216), din necesitatea de a concentra în Codul penal unele incriminări mai importante din legea specială nr.678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane [26]. Totodată, *inter alia* s-a considerat nejustificată cuprinderea în acest capitol a infrațiunii de proxenetism și cerșetorie, sub formele: exploatarea cerșetoriei (art.214) și folosirea unui minor în scop de cerșetorie (art.215) – care „ar fi mai bine sistematizate într-un capitol distinct privind faptele care aduc atingere unor relații de conviețuire socială așa cum era prevăzut în codul penal anterior” [26]. *Per a contrario*, alți autori [27] au apreciat a fi firească „aducerea proxenetismului în titlul destinat protecției persoanei, printre infrațiunile care se referă la exploatarea persoanelor vulnerabile, în contextul restabilirii ierarhiei valorilor protejate. Altfel spus, libertatea persoanei primează în fața relațiilor de conviețuire socială”. Deopotrivă, în Decizia Curții Constituționale a României nr.874/2015, sesizată cu privire la neconstituționalitatea dispozițiilor art. 213 alin.(1) Cod penal român [28] s-a arătat că „rațiuni de politică penală –

referitoare la asigurarea protecției persoanelor vulnerabile față de faptele de exploatare a acestora prin practicarea prostituției – au impus legiuitorului să incrimineze, proxenetismul, atât în modalitățile normative simple de la art. 213 alin. (1) din noul Cod penal, cât și în modalitățile agravate reglementate la alin. (2) și (3) ale aceluiași articol, valoarea socială ocrotită fiind diferită față de cea avută în vedere de Codul penal anterior”.

Limitându-ne la aceste exemple, apreciem că, în plan comparativ pe orizontală, nu există o concepție unitară referitoare la natura juridică a faptei de proxenetism. Având în vedere această situație, este de la sine înțeles că nu există unanimitate de opinii nici în ce privește desemnarea obiectului juridic special al infrațiunii de proxenetism; or, obiectul juridic special al infrațiunii este într-o conexiune de derivație organică din obiectul juridic generic al infrațiunii.

In continuum, vom analiza **obiectul juridic special** al infrațiunii prevăzute la art.220 CP RM. Din punctul de vedere a lui I. Borodac [29, p.455], obiectul juridic nemijlocit al proxenetismului îl constituie relațiile sociale ale căror existență și desfășurare normală sunt determinate de ocrotirea normelor de conviețuire socială. V. Berliba consideră că acest obiect îl formează „relațiile sociale privind conviețuirea socială, bunele moravuri, a căror existență și desfășurare normală sunt condiționate de obținerea mijloacelor de existență în condiții de respect pentru normele morale și de asigurare a demnității persoanei împotriva transformării acestora în sursă de venit și de proliferare a parazitismului în sfera relațiilor sociale” [30, p.459-460]. După I. Oancea, „obiectul juridic special al infrațiunii de proxenetism și obiectul juridic special al contravenției de practicare a prostituției este unul și același (coincide), adică este format din relațiile sociale referitoare la regulile de conviețuire socială, demnitatea persoanei și sănătatea populației, fiindcă proxenetismul contribuie la promovarea practicării prostituției, care la rândul său, pune în pericol valorile sociale menționate” [31, p.87]. În același timp, potrivit opiniei exprimate de I. Macari, „obiect al infrațiunii de proxenetism sunt considerate moralitatea populației, demnitatea persoanei și normalitatea vieții sexuale” [32, p.209]. În opinia lui L. Gîrla și Iu. Tabarcea, „obiectul juridic special al infrațiunii prevăzute la art. 220 CP RM îl constituie fundamentele vieții sociale și moralității publice” [33, p.506].

În literatura de specialitate română se desprind de asemenea opinii divergente pe marginea obiectului juridic special al infrațiunii de proxenetism. Astfel, după părerea autorilor O. Predescu și A. Hărăstășanu, „obiectul juridic special al proxenetismului îl reprezintă relațiile sociale care implică câștigarea mijloacelor necesare traiului prin muncă, cu respectarea normelor morale, a libertății sexuale, a demnității și integrității corporale a persoanei” [34, p.520].

T. Toader, menționează că „obiectul juridic al proxenetismului constă în relațiile de conviețuire socială, relații care presupun procurarea mijloacelor de existență prin muncă, în condiții de respect pentru regulile de morală și de asigurare a demnității umane, cu excluderea oricăror acte de proliferare a prostituției sau de dobândire a unor foloase din practicarea acesteia de către o altă persoană” [35, p.391]. O poziție similară a fost exprimată și de A. Boroi [36, p.170]. Totuși, aceste păreri corespund nu legii penale române în vigoare, ci Codului penal român din 1968 (abrogat). Reiterăm cu această ocazie că, în contextul acestuia din urmă, infrațiunea de proxenetism era localizată în Capitolul IV „Alte infrațiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială”, Titlul IX „Infrațiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială”. Printre componentele obiectului juridic special al infrațiunii prevăzute la art.213 Cod penal român în vigoare sunt incluse libertatea psihică și demnitatea umană împotriva faptelor de transformare a actelor sexuale în sursă de trafic [37, p.137]. Și Curtea Constituțională a României s-a exprimat pe marginea obiectului juridic special al infrațiunii de proxenetism, prin raportare la sediul normei de incriminare: „Pornind de la grupul de infrațiuni în cadrul căruia a fost inclusă fapta de proxenetism în noul Cod penal, obiectul juridic principal al acestei infrațiuni constă în relațiile sociale referitoare la atributele fundamentale ale persoanei, relații care presupun procurarea mijloacelor de existență prin muncă, în condiții de respect pentru regulile de morală și de asigurare a demnității umane, cu excluderea oricăror acte de dobândire a unor foloase patrimoniale din practicarea prostituției de către o altă persoană” [38]. Această opinie a fost reținută și de Înalta Curte de Casație în Decizia nr. 20 din 11 octombrie 2016 [39].

În ce ne privește, nu putem adera la opiniile doctrinare, potrivit cărora „relațiile sociale cu privire la conviețuirea socială” formează obiectul juridic special al infrațiunii de proxenetism. În context, subscriem următoarei aserțiuni: „Obiectul juridic generic se referă la un spectru de valori sociale (și de relații sociale aferente) care pot fi identice sau omogene și care sunt protejate prin incriminări corelative. Indubitabil, obiectul juridic special derivă din obiectul juridic generic, dar nu coincide cu acesta” [40, p.71]. Prin urmare, reiterăm că relațiile sociale cu privire la conviețuirea socială caracterizează obiectul juridic generic al infrațiunii de proxenetism și nicidecum nu desemnează obiectul juridic special al infrațiunii examinate. Pornind de la aceste premise, precizăm că nici relațiile sociale cu privire la sănătatea publică nu desemnează obiectul juridic special al infrațiunii prevăzute la art.220 CP RM.

Nu putem agreea nici punctul de vedere, potrivit căruia „proxenetismul poate aduce atingere, în plan secundar, și relațiilor sociale cu privire la liber-

tatea fizică a persoanei” [41]. Privarea de libertate excede cadrul normativ al infrațiunii specificate la art.220 CP RM, prin urmare, dacă în legătură cu infrațiunea de proxenetism, victima este lipsită de libertate, se impune calificarea suplimentară în baza art.166 CP RM.

De asemenea, considerăm superfluă atribuirea relațiilor sociale privind demnitatea umană la categoria de obiect juridic special al proxenetismului. În fra, vom prezenta unele argumente.

Din conținutul alin.(3) art.1 Constituția Republicii Moldova se desprinde că „dignitatea umană este o valoare supremă”, fiind detașată astfel de drepturile și libertățile fundamentale și poziționată pe cel mai înalt pedestal. În același sens, în literatura de specialitate franceză s-a menționat, cu drept cuvânt, că „dignitatea umană nu este nici un drept subiectiv, nici un drept al persoanei, ci constituie un principiu de bază” [42, p.23]. În acest sens, Consiliul Constituțional francez a statuat în mai multe rânduri că „principiul demnității pretinde protejarea ființei umane împotriva tuturor formelor de înrobire și degradare” [43-44]. Prin urmare, principiul demnității umane interzice reificarea ființei umane, în sensul tratării acesteia ca pe un obiect, adică înstrăinându-l pentru un alt scop, decât cel natural. Omul nu trebuie folosit pe post de animal sau pe post de obiect [42, p.25-26]. O poziție similară a fost prezentată și de Curtea Constituțională a Republicii Moldova, cu referire particulară la infrațiunea prevăzută la art.220 CP RM: „Fapta de proxenetism este incompatibilă cu demnitatea și cu valoarea persoanei umane, pentru că astfel persoana este considerată un mijloc, și nu un scop” [7]. Toate aceste noțiuni exprimă concepția, *lato sensu* a demnității umane ca valoare fundamentală și inerentă persoanei, care îi revine oricărui individ prin simpla apartenență la umanitate, indiferent de calitățile morale.

Stricto sensu, noțiunea de demnitatea o regăsim în pct.5 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea legislației despre apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale a persoanei fizice și juridice”, nr.8 din 09.10.2006 [45], potrivit căreia demnitatea reprezintă autoaprecierea persoanei întemeiată pe aprecierea societății. În această accepțiune, demnitatea persoanei este o categorie intrinsecă și presupune evaluarea internă, personală a calităților umane, a abilităților profesionale și semnificația pe care acestea o au pentru cei din jur [40, p.89].

În continuare, ne punem întrebarea: care accepțiune îi este atribuită „dignității persoanei” ca componentă a obiectului juridic special al infrațiunii de proxenetism, de către adepții acestei poziții?

Generaliter, atunci când se lezează unul din drepturile fundamentale se atestă *ipso facto* o atingere adusă demnității persoanei. Pe cale de consecință,

nu contestăm incompatibilitatea proxenetismului cu demnitatea umană. Totuși, amintim că, de lege lata, legiuitorul autohton incriminează infrațiunile contra demnității în **Capitolul III al Părții Speciale a Codului penal „Infrațiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei”**, a căror obiect juridic generic îl reprezintă fără tăgadă relațiile sociale cu privire la libertatea, cinstea și demnitatea persoanei. Tocmai cu referire la infrațiunile respective credem că se are în vedere sensul larg al demnității umane, or, legiuitorul a considerat că anume infrațiunile prevăzute în **Capitolul III al Părții Speciale a Codului penal au drept scop direct degradarea ființei umane până la un simplu obiect** [46].

Dintr-o altă perspectivă, prin raportare la sensul îngust al noțiunii examinate, precizăm că lezarea demnității trebuie apreciată de la caz la caz. Bunăoară, un anumit comportament poate atinge sau nu demnitatea unei persoane în funcție de percepția (aprecierea) individuală a persoanei asupra căreia este îndreptată acțiunea degradantă. Prin urmare, credem că norma incriminatorie examinată, protejează în mod prioritar relațiile sociale privind moralitatea. În context, merită a fi pertractată următoarea opinie: „s-ar părea că noțiunea de demnitate duce la o penalizare nelimitată, bazată mai mult pe „moralitate” decât pe „rațiune”. În realitate – ascunsă sub ideea de protecție a persoanelor ce se prostituează și a demnității lor – bunele moravuri sunt cele pe care vrem să le protejăm” [47]. De altfel, pe bună dreptate, în literatura de specialitate se punctează asupra interferenței dintre demnitatea umană și moralitate: „La fel ca și cinstea, demnitatea este guvernată tot de principiile moralității” [48, p.44]. Acestea fiind spuse, achiesăm poziției exprimate de S. Brînza și V. Stati, potrivit căreia relațiile sociale referitoare la moralitatea și neaservirea raporturilor sexuale formează obiectul juridic special al proxenetismului.

Din punct de vedere uzual, prin moralitate se înțelege „însușirea a ceea ce este moral; natura, caracterul, valoarea unui fapt, a conduitei unei persoane sau a unei colectivități din punct de vedere moral; comportare, conduită, moravuri în conformitate cu principiile morale”.

În literatura juridică, se face diferențiere între „moralitatea privată” (altfel denumită – „moralitatea individuală” ori „moralitatea subiectivă”), care este intimă pentru fiecare persoană și moralitatea publică (colectivă), dincolo de om în individualitatea sa (denumită și „moralitate colectivă” ori „moralitate obiectivă”) [49]. Așadar, trebuie de menționat că prin incriminarea faptei prevăzute la art.220 se urmărește protecția „moralității publice”. Or, „moralitatea individuală” este, în realitate, o latură a vieții private. În context, menționăm că, potrivit art.28 Legea fundamentală a Republicii Moldova: „Statul respectă și ocrotește

viața intimă, familială și privată”. În mod corespunzător, dreptul la respectul vieții private la care se referă art.8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului subsumează, inter alia, „dreptul la viața sexuală”.

Dreptul persoanei de a dispune de ea însăși este unul din cele mai naturale, inalienabile și imprescriptibile drepturi ale omului. Acest drept este cunoscut sub denumirea de dreptul persoanei de a dispune de corpul său sau cea de libertate corporală. Multă vreme această libertate a fost refuzată din motive religioase, morale sau din motive cutumiare. De aceea ea apare explicit în legislații mult mai târziu decât alte drepturi și libertăți [50, p.209]. Două aspecte trebuie reținute cu privire la dreptul persoanei la viața privată: pe de o parte, numai persoana poate dispune de ființa sa, de integritatea sa fizică și de libertatea sa; pe de altă parte, prin exercitarea acestui drept, garantat constituțional, persoana *nu trebuie să încalce drepturile altora, ordinea publică sau bunele moravuri*. În acest sens, la art.54 din Legea Fundamentală a Republicii Moldova se prevede că nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sânt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infrațiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. De asemenea, potrivit alin.(1) art.10 Cod civil al Republicii Moldova [51] „persoanele fizice și juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile cu bună-credință, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică și cu bunele moravuri”. Prin urmare, statul poate limita prin lege dreptul altor persoane în interesul ordinii publice sau bunelor moravuri.

După această digresiune absolut necesară, este cazul să stabilim semnificația noțiunii de moralitate publică. După В. Мельниченко, moralitatea publică desemnează totalitatea relațiilor sociale ce vizează asigurarea respectării normelor și regulilor de conduită care predomină în societate cu referire la cinste, datorie, dreptate, bine și rău [52, p.339]. Potrivit opiniei exprimate de Э.Ф. Поберайло, moralitatea publică – este dezvoltată de societate printr-un sistem de reguli de conduită (norme), idei, tradiții, viziuni despre dreptate, datorie, onoare, demnitate [53, p.250]. În același timp, В.В. Сучкова menționează că „moralitatea poate fi prezentată ca un sistem de norme sau de valori: binele, datorie, conștiința, libertatea și necesitatea, responsabilitatea, virtutea, fericirea,

plăcerea, beneficiul, dreptatea, egalitatea, mila, iertarea, tăgăduirea de sine etc. Valorile moralității ocupă un loc special în ierarhia valorilor umane, deoarece ele determină modelul comportamentului uman în societate” [54, p.20].

Deși concepțiile cercetătorilor variază cu privire la noțiunea de „moralitate publică”, lipsa de consens se atestă în general în măsura formulării acestora, nu și după ponderea conținutului. Prin urmare, concluzionăm că moralitatea publică exprimă sistemul de valori umane dintr-o anumită societate, definite prin anumite categorii filosofice precum: libertatea, cinstea, dreptatea, datoria, responsabilitate etc.

În cele din urmă, consemnăm că prin neaservirea relațiilor sexuale se are în vedere realizarea raporturilor sexuale în lipsa unei dependențe (de natură patrimonială, financiară) dintre făptuitor și victimă. În context, precizăm că nu suntem de acord cu exegeza formulată în pct.15 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție „*Cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre trafic de ființe umane și traficul de copii*”, nr.37 din 22.11.2004 [55], potrivit căreia: „În cazul proxenetismului, prostituata, de regulă, nu este victimă. În această situație, între prostituată și proxenet există niște relații benevole. Însă, în unele cazuri, persoanele implicate pot fi recunoscute ca victime, deoarece infrafracțiunea dată le poate cauza pagube morale, fizice sau materiale”. Dimpotrivă, subscriem următoarei aserțiuni: „În toate cazurile, infrafracțiunea de proxenetism are victimă: persoana care este subiectul pasiv în raportul juridic penal de conflict, ce s-a născut ca urmare a săvârșirii infrafracțiunii prevăzute la art.220 CP RM, și care este subiectul relațiilor sociale reprezentând obiectul acestei infrafracțiuni” [56, p.227]. Într-adevăr, având în vedere natura infrafracțiunii de proxenetism care presupune raporturi benevole, s-ar crea impresia că acordul victimei la practicarea prostituției în contextul infrafracțiunii de proxenetism, ar exclude starea de aservire a victimei. Totuși, ori de câte ori persoana practică prostituția, mai ales pe seama proxenetismului, chiar dacă există raporturi sexuale benevole, victima proxenetismului sau subiectul contravenției de practicare a prostituției se află în dependență față de subiectul infrafracțiunii de proxenetism și beneficiarul raporturilor sexuale, or în cazul infrafracțiunii de proxenetism victima urmărește de fiecare dată obținerea unor foloase [57, p.31]. Așadar, în pofida faptului că, inițial victima își dă acordul la practicarea prostituției, din momentul „vinderii corpului”, adică odată cu consimțirea raporturilor sexuale în scopul beneficierii unei recompense, victima infrafracțiunii prevăzute la art.220 CP RM, devine dependentă (aservită) nu doar în raport cu subiectul infrafracțiunii de proxenetism, ci și cu beneficiarul raporturilor sexuale.

Referințe:

1. GRAMA, M., BOTNARU, S., ȘAVGA, A. ș.a. Drept penal. Partea generală. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012. 328 p.
2. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. Republicată în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 78.
3. Legea nr.10 din 03.02.2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.67.
4. BRÎNZA S., STATI V. Considerații teoretice și practice cu privire la infracțiunile care aduc atingere unor relații de conviețuire socială (art.220-222 CP RM). În: Revista Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe Sociale”, 2015, nr.11, p.39-54.
5. BRÎNZA S., STATI V. Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, 1328 p.
6. DONGOROZ V., BULAI C. ș.a. Explicații teoretice ale Codului penal român. București: Editura Academiei Române, 2003, 936 p.
7. Decizia Curții Constituționale nr.49/2018 de inadmisibilitate a sesizării nr.62g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 220 din Codul penal (proxenetismul). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 285-294.
8. Codul penal al Franței. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070719/LEGISCTA000006149818/#LEGISCTA000006149818
9. Codul penal al Albaniei. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: https://www.legislationline.org/download/id/8235/file/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf
10. Codul penal al Federației Ruse. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody&nd=102041891>
11. Codul penal al Armeniei. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <https://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/8872/preview>
12. Codul penal al Kârgâzstan. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: https://www.legislationline.org/download/id/4221/file/Kyrgyzstan_CC_1997_%20am_2006_en.pdf
13. Codul penal al Tadjikistan. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <https://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/8926>
14. Codul penal al Kazahstan. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: https://www.legislationline.org/download/id/8260/file/Kazakhstan_CC_2014_2016_en.pdf

15. Codul penal al Azerbaidjan. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: https://www.legislationline.org/download/id/8304/file/Azerbaijan_CC_am2018_en.pdf
16. Codul penal al Ucrainei. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/2341-14>
17. Codul penal al Lituaniei. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: https://www.legislationline.org/download/id/8272/file/Lithuania_CC_2000_am2017_en.pdf
18. https://www.legislationline.org/download/id/8272/file/Lithuania_CC_2000_am2017_en.pdf
19. Codul penal al Belgiei. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?language=fr&caller=list&cn=1867060801&la=f&fromtab=loi
20. Codul penal al Norvegiei. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2005-05-20-28>
21. Codul penal al Letoniei. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: https://www.legislationline.org/download/id/8266/file/Latvia_CC_1998_am2018_en.pdf
22. Codul penal al Italiei. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <https://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2014/10/30/codice-penale>
23. Codul penal al Estoniei. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: https://www.legislationline.org/download/id/8244/file/Estonia_CC_am2019_en.pdf
24. Codul penal al României din 2009. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/109855>
25. Codul penal al României din 1968. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/38070>
26. IMBRE I. (SARKIS). Rezumatul tezei de doctorat. Traficul de persoane. Universitatea „Titu Maiorescu” din București, Facultatea de Drept, 2020. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <https://www.utm.ro/wp-content/uploads/2020/06/REZUMAT-ROMANA-1.pdf>
27. BODORONCEA G., CIOCLEI V., KUGLAY I. ș.a. Codul penal: Comentariu pe articole art. 1-446. Ediția-a 3-a. București: C.H. Beck, 2020, 1920 p. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: https://www.beckshop.ro/media/product/documents/CP_3_articole_actualizate.pdf
28. Decizia Curții Constituționale a României nr.874/2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 213 alin. (1) din Codul penal. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/176343>

29. BORODAC AL. Manual de drept penal. Partea specială. Pentru învățământ universitar. Chișinău: Tipografia centrală, 2004. 622 p.
30. BĂRBĂNEAGRĂ AL., ALECU GH., BERLIBA V. ș.a. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Chișinău: Sarmis, 2009. 860 p.
31. OANCEA IU. Prostituația și proxenetismul (aspecte juridice, criminologice, istorice). Teză de doctor în drept. Chișinău, 2012. 254 p.
32. MACARI I. Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea generală. Chișinău: USM, 2003. 398 p.
33. ГЫРЛА Л., ТАБАРЧА Ю. Уголовное право Республики Молдова: Часть Особенная: С изменениями и дополнениями на 10.10.2010. Том I. Кишинэу: Cartdidact, 2010. 712 с.
34. PREDESCU O., HĂRĂȘTĂȘANU A. Drept penal. Partea Specială. București: Universul Juridic, 2012. 540 p.
35. TOADER T. Drept penal. Partea Specială. București: Hamangiu, 2007. 440 p.
36. BOROI A. Infrațiuni contra unor relații de conviețuire socială. București: All Beck. 187 p.
37. PASCU I., DOBRINOIU V., HOTCA M.-A., ș.a. Noul Cod Penal Comentat. Volumul II: Partea Specială. București: Universul Juridic, 2014. 1154 p.
38. Decizia Curții Constituționale a României nr.874/2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.213 alin. (1) din Codul penal. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/176343>
39. Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 20/2016 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept dacă „în cazul infrațiunii de proxenetism prevăzute de art. 213 din Codul penal - în modalitatea înlesnirii practicării prostituției, dacă faptele sunt săvârșite față de o persoană majoră și de una minoră, sunt realizate elementele constitutive ale unei singure infrațiuni prevăzute de art. 213 alin. (1) și (3) din Codul penal cu aplicarea art. 35 alin. (1) din Codul penal sau două infrațiuni aflate în concurs, respectiv art. 213 alin. (1) din Codul penal și art. 213 alin. (3) din Codul penal, ambele cu aplicarea art. 38 din Codul penal”. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/183703>
40. BOTNARENCO M. Răspunderea penală pentru hărțuirea sexuală. Monografie. Chișinău: Tipografia Centrală, 2016. 284 p.
41. POPA V. Delimitarea traficului de ființe umane de proxenetism. Probleme de politică penală în domeniul prevenirii și combaterii traficului de

- ființe umane și a migrațiunii ilegale. În: Materialele Conferinței științifice studențești, Chișinău, 15.04.2006. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 2006, p.68-74.
42. MURIEL F.-M. La dignité en Droit : un axiome. În: Revue interdisciplinaire d'études juridiques, 2007, 1 Volume 58. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <https://www.cairn.info/revue-interdisciplinaire-d-etudes-juridiques-2007-1-page-1.htm>
43. Décision n.98-403 DC du 29 juillet 1998 sur la Loi d'orientation relative à la lutte contre les exclusions. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/1998/98403DC.htm>
44. Décision du 19 janvier 1995 à propos de la loi relative à la diversité de l'habitat. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/1995/94359DC.htm>
45. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea legislației despre apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale a persoanei fizice și juridice”, nr.8 din 09.10.2006. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2007, nr.3.
46. A se vedea: Nota informativă la Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.1506-343 la 04.09.2012. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeacte%20legislative/tabid/61/LegislativId/1344/language/ro-RO/Default.aspx>
47. PAPILLON S. La Dignité, nouveau masque de la moralité en droit pénal. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: <https://publications-prairial.fr/cjm/index.php?id=597#:~:text=La%20distinction%20herm%C3%A9tique%20entre%20le,fondement%20moral%20de%20certaines%20infracctions.>
48. URSU D. Răspunderea penală pentru tortură, tratament inuman sau degradant. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2017. 184 p.
49. DEVLIN P. La morale et le droit pénal. [Accesat 25.04.2021] Disponibil: http://www.droitphilosophie.com/upload/files/pdf/A6_T07_PDevlin.pdf
50. MURARU I. Drept constituțional și instituții politice. București: Actami, 1998.
51. Codul Civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova 2019, nr. 66-75.
52. Уголовное право. Особенная часть/Под ред. В.Петрашева. Москва: Издательство Приор, 1999. 608 с.

53. АХМЕТШИН Х. М., ВОЛЖЕНКИН Б. В., ГАЛИАКБАРОВ Р. Р. и др. Уголовное право России: Учебник для вузов. В 2 т. Т. 2. Особенная часть. Москва: Издательство НОРМА, 2000. 816 с.
54. СУЧКОВА В. В. Общественная нравственность в сфере половых отношений как объект уголовно-правовой охраны. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва 2004.
55. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii”, nr.37 din 22.11.2004 [Accesat 25.04.2021] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=142
56. TĂNASE AL. Delimitarea traficului de ființe umane de unele infrațiuni adiacente. În: Revista Studia Universitatis, 2011, nr.3(43), p.221-236.
57. BOTNARENCO M. Răspunderea penală pentru infrațiunea de proxenetism. În: Rezumatele tezelor de master anii de studii: 2011-2013; 2012-2014. Chișinău: CEP USM, 2015, p.25-47.

